

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ ЯК ВИЯВ ПРАГМАТИЧНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ США В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СУПЕРНИЦТВА НА СВІТОВОМУ СИРОВИННОМУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОМУ РИНКУ

Процеси вдосконалення наявних та впровадження нових методів видобутку сировинних паливно-енергетичних ресурсів на початку ХХІ ст. стали суттєвим чинником зростання інтенсивності економічного суперництва на світовому ринку сировинних паливних ресурсів. Це пов'язано з тим, що країни, які виробляють паливні сировинні енергетичні ресурси, мають однакові економічні інтереси у сфері виробництва і реалізації паливної сировини та отримують економічні ефекти від експорту цих ресурсів.

Із інтенсивним розвитком інноваційних технологій видобутку паливної сировини та розвитком альтернативних джерел енергії в умовах глобалізації прослідковується і надалі спостерігатиметься довгострокове перевищення пропозиції сировинних паливно-енергетичних товарів над попитом на них, частка паливної сировини у світовому енергетичному балансі постійно зменшуватиметься. На даний час за рахунок природного газу, нафти та вугілля покривається на 80-85% попиту на енергію і навіть з врахуванням активного розвитку альтернативних джерел енергії після 2050 р. їх сумарна частка становитиме приблизно 60% загального енергетичного балансу міжнародної економіки [1, с. 90].

За твердженням О.О. Мамалуя, у світовій економіці зростає пропозиція мінеральних паливно-енергетичних ресурсів внаслідок використання досягнень НТР у геологорозвідувальних роботах і з кінця ХХ ст. прослідковується довготривала нисхідна цінова тенденція на паливну енергетичну сировину на світовому сировинному паливному ринку [2, с. 447]. Отже, ця ситуація на світових сировинних паливних ринках характеризується довготривалою динамікою зниження цін на сировинні паливно-енергетичні ресурси та зумовлює зростання глибини і частоти фінансово-економічних криз у країнах, які є експортерами природного газу, нафти, вугілля чи іншої паливної сировини (країн з вузькою номенклатурою експорту паливно-енергетичної сировини), оскільки експорт паливно-енергетичних сировинних ресурсів забезпечує їм від 50 до 100% доходів від експорту та величезну частку доходів бюджетів (наприклад, доходи бюджету Венесуели [3] і Росії [4]).

Найбільшими експортерами паливних енергетичних ресурсів у світі є Російська Федерація, Колумбія, Венесуела, Африки та країни Перської (Арабської) затоки. Після початку активного видобутку сланцевого газу і сланцевої нафти на Північноамериканському континенті до переліку країн-експортерів паливної сировини приєдналися США [5].

У цих умовах країни-експортери сировинних ресурсів намагаються використовувати неекономічні методи впливу на експортний ринок паливних сировинних ресурсів з метою отримання додаткових конкурентних переваг, завоювання нових ринків збуту та підвищення цін на світовому паливно-

енергетичному ринку. Одним із таких методів є провадження економічних санкцій проти економічних суперників.

На думку Л.М. Стрельбицької, «санкції у міжнародному праві – це засоби примусового впливу, що застосовуються міжнародним співтовариством (міжнародними організаціями) до держави у разі порушення нею своїх міжнародних зобов'язань або норм міжнародного права» [6, с. 427].

У 2014-2017 рр. США ввели економічні санкції, які підривають сировинний експортний потенціал паливно-енергетичного сектору економіки, проти: нафтогазової галузі Росії за порушення територіальної цілісності України, втручання у вибори Президента США та військову операцію у Сирії [7; 8]; нафтогазової галузі Ірану за порушення міжнародного законодавства; планується введення санкцій проти нафтової галузі Венесуели [9] за порушення прав людини та газової галузі Катару [10] за ймовірну підтримку терористичних організацій.

Санкції проти країн впроваджуються під різними приводами, проте, плануються досягати наступні результати:

завоювання нових ринків для експортерів із США (Катар експортує скраплений газ, який займає чотири проценти газового ринку Європейського Союзу [11], а Росія експортує природний газ та нафту на ринки Європи; Венесуела експортує нафту на ринки Центральної та Латинської Америки. Ці ніші планують зайняти експортери із США);

підвищення світових цін на сировинні паливні ресурси через виникнення дефіциту на світовому паливному ринку через впровадження ембарго чи інших перешкод (зокрема, перешкоджання видобутку паливної сировини через дефіцит фінансово-кредитних ресурсів чи технологій). Підвищення світових цін дасть можливість забезпечити рентабельність видобутку сланцевої нафти та газу для національних виробників США;

невиконання контрактних зобов'язань країнами-експортерами через дію санкцій та визнання їх ненадійними контрагентами;

позбавлення фінансових ресурсів авторитарних та тоталітарних країн, які проводять зовнішню та внутрішню політику, що порушує міжнародне право.

Ці санкції дають можливість переорієнтувати імпортні ринки сировинних паливних енергетичних ресурсів на паливно-енергетичні ресурси із США. Це є корисним для Японії та країн Європи (зокрема, України).

Отже, санкційний тиск США на деякі країни-експортери паливних ресурсів дає можливість як зменшити фінансові можливості країн, які порушують міжнародне законодавство та збільшити експортні можливості США, так і стимулюють зростання енергетичної незалежності та диверсифікації сировинних паливних ринків європейського континенту. Як наслідок, українська держава повинна прагнути впровадження таких санкцій, як не тільки приносять політичні та економічні втрати країнам, що порушують міжнародне законодавство, а і приносять економічні дивіденди політичним та економічним союзникам української держави і забезпечують зростання енергетичної (а, отже, і політичної та економічної) незалежності Європейського Союзу та України. Це забезпечить дієвість та ефективність впровадження економічних санкцій та повернення світових економічних і політичних процесів у міжнародне правове поле.

Література:

1. Основи міжнародної торгівлі: Навчальний посібник; 2-ге видання, перероблене і доповнене / За редакцією Ю.Г. Козака, Н.С. Логвинової, К.І. Ржепішевського. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 656 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник / О.О. Мамалуй, О.А. Гриценко, Л.В. Грищенко, Г.Ю. Дарнопих. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 480 с.
3. Доходи бюджету Венесуели в 2009 р. знизяться на 6,7% / DAILY // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://daily.rbc.ua/ukr/show/dohody_byudzheta_venesuely_v_2009_g_snizyatsya_na_6_7_220320091
4. Гайдуцький П. ЄС – Росія: міфи про санкції / Павло Гайдуцький // Дзеркало тижня, 24 червня, 2016. – № 24-25. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dt.ua/international/yes-rosiya-mifi-pro-sankciyi-_html
5. Шпигель Б. США наращують експорт нафти в Китай / Брайан Шпигель // The Wall Street Journal // Ведомости, 07.07.2017. (пер. Алексей Невельский) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.vedomosti.ru/business/articles/2017/07/07/714610-ssha-nefti-kitai>
6. Юридична енциклопедія: В 6 томах. Том 5: П-С / Редколегія: Ю.С. Шемчушенко (голова редколегії) та інші. – К.: «Українська енциклопедія», 2003. – 736 с.
7. Сидоренко С. Деталі нових санкцій проти Росії: що змінив Конгрес у законі про покарання ворогів США / Сергій Сидоренко // Європейська правда, середа, 26 липня 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/07/26/7069026/>
8. Трамп підписав закон про нові санкції проти Росії // Еспресо, 2 серпня 2017 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2017/08/02/tramp_pidpysav_zakon_pro_novi_sankciyi_proty_rosiyi
9. США планують ввести санкції проти нафтового сектору Венесуели, – Рейтер // LB.ua, 31 липня 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/world/2017/07/31/372767_ssha_planuyut_vvesti_sanktsii_proti.html
10. The Economist: Сімейні чвари – Світ – Український тиждень, Тиждень.ua – № 24(500). від 15 червня 2017 р. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/World/194567>
11. Мішин О. Катарські історії: як нова криза у Перській затоці загрожує інтересам України / Олександр Мішин // Українська правда : Європа, 06 червня 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/06/6/7066745/>